
LITERATUUR

In deze rubriek wordt u geïnformeerd over nieuwe literatuur op het gebied van terrariumverzorging en de systematiek van slangen. Ook kan (op speciaal verzoek) af en toe een literatuuropgave geplaatst worden over de determinatie van de slangen van een bepaald land of van een systematische groep. Tips voor nieuwe literatuur en boekbesprekingen ingezonden door lezers zijn van harte welkom. Redacteur: Jan Cor Jacobs, Tesselschadestr. 6, 3521 XV Utrecht, telefoon 030-935432.

Erfahrungen mit *Thamnophis butleri* während ganzjähriger Freilandhaltung; Udo Strathemann. Sauria (Berling-W), 1986, Vol. 8 (1): 5-6.

Thamnophis butleri komt voor in het noordelijk deel van de Verenigde Staten en Zuid-Canada, voornamelijk in vochtige weilanden, moerassen en aan oevers van meren en vennen. De auteur kocht in augustus 1982 vier van deze dieren en bracht ze onder in een buitenterrarium met een oppervlakte van 6 vierkante meter. In dit terrarium was voor schuilplaatsen gezorgd, waarin de dieren ook zouden kunnen overwinteren.

Eind oktober, begin november zochten de dieren deze schuilplaatsen op om tot midden maart hun winterslaap te houden. *Thamnophis sirtalis sirtalis* en *Thamnophis sirtalis parietalis*, die eveneens in dit terrarium waren ondergebracht, kwamen pas later uit hun winterslaap te voorschijn. De paringen van *Thamnophis butleri* vonden van eind april tot ver in mei plaats. Omdat jonge slangen echter in het buitenterrarium moeilijk individueel te voeren zijn en omdat de auteur bij een eventuele overwintering in het buitenterrarium problemen vreesde, werden de jongen in een apart

terrarium binnenshuis grootgebracht.

Die hinterasiatischen Kletternattern der Gattung *Elaphe*. Teil 4: *Elaphe dione* (Pallas, 1773); Klaus Dieter Schulz. Sauria (Berling-W.), 1986, Vol. 8 (1): 27- 30.

Elaphe dione komt in vele variëteiten voor, zodat het verwonderlijk is dat er nog geen ondersoorten beschreven zijn. Het uitgebreide verspreidingsgebied omvat Noord-Turkije, Zuidwest-Rusland, het het zuidelijke gedeelte van de Oekraïne, dat aan de Kaspische Zee grenst, Noord-Iran, Afghanistan, Mongolië, Korea en China. De slang komt voor in verschillende biotopen, variërend van halfwoestijnen en steppen tot meer- en rivieroevers. In de Kaukasus en Centraal-Azië zou deze soort zelfs tot aan de boomgrens te vinden zijn. Het menu van *Elaphe dione* is net zo uitgebreid als het verspreidingsgebied: kleine knaagdieren, vogels, vogeleieren, reptielen, amfibieën, vissen en insecten behoren tot het voedsel. In het terrarium stelt *Elaphe dione* weinig eisen. Omdat de dieren rustig zijn, is volgens de auteur een terrarium van 70x50x50cm voor twee paartjes voldoende. De temperatuur in het terrarium bij de auteur bedraagt overdag 25-27°C en 's nachts ongeveer 20°C. Gevoerd worden de dieren met halfwas muizen. Hoewel ze ook stukjes vlees eten, raadt de auteur aan dit niet te vaak te voeren, omdat dit nooit dezelfde voedingswaarde heeft als muizen. De paringen vinden meestal in maart en april plaats. Interessant is, dat het vrouwtje *Elaphe dione* in staat is sperma langere tijd op te slaan en te wachten tot de omstandigheden een succesvolle incubatieperiode garanderen. De incubatietijd van de eieren is kort: deze kan slechts 13-14 dagen bedragen, is echter afhankelijk van de temperatuur. Bij temperaturen overdag van 28-32°C en 23-25°C

's nachts, komen de eieren na 14 dagen uit; bij temperaturen van respectievelijk 25-27°C en 20°C, kruipen de jonge slangen pas na 25-30 dagen uit het ei. De jongen eten na hun eerste vervelling naakte muisjes.

Die hinterasiatischen Kletternattern der Gattung *Elaphe*. Teil 5 *Elaphe bimaculata* (Schmidt, 1925); Klaus Dieter Schulz. Sauria (Berling-W.), 1986, Vol. 8 (2): 23-26.

De auteur merkt op, dat de verschillen tussen *Elaphe bimaculata* en *Elaphe dione* zeer gering zijn. Hij geeft enkele verschillen, maar maakt daarbij de kanttekening, dat het niet zeker is of *Elaphe dione* in Centraal-China ondersoorten heeft, of dat *Elaphe bimaculata* als eigen soort moet worden beschouwd. Daarnaast kunnen door kruisingen van beide soorten bastaarden ontstaan zijn. De dieren zijn in het terrarium relatief gemakkelijk te houden. Evenals bij *Elaphe dione* hoeft het terrarium niet groot te zijn. Met temperaturen van 25-28°C overdag en 20-22°C 's nachts zijn ze tevreden.

Als voedsel kunnen halfwas muizen gegeven worden. Daarbij moet men echter oppassen dat niet twee of meer slangen zich op één muis storten. *Elaphe dione* legt ook een grote voorkeur aan de dag voor kleine vogeleieren, bijv. van kanaries. Ook eten sommige individuen graag stukjes eendagskuiken. De auteur laat zijn dieren jaarlijks drie maanden overwinteren bij een temperatuur van ca. 15°C. Toen hij voor het eerst met zijn dieren kweekte, waren de slangen 60 tot 70 cm lang. De eieren werden uitgebroed bij een temperatuur van 25-28°C. 's Nachts daalde de temperatuur tot ca. 20°C. De jongen kwamen na ongeveer 30 dagen uit en aten na de eerste vervelling naakte nestmuisjes.